

Rapport

Commissie herstructurering predikantszaken

Aanvullend rapport 16-11-2022

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken en
Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken
Zoetermeer 2022

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Rapport Smouter/VanDelden, januari 2020	3
Rapport CHP	3
Kerkelijke hulp bij geschillen	4
En andere helpers dan? Is dat niet voldoende?	4

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: wao@ngk-gkv.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Aanleiding

Na het verschijnen van ons rapport zijn er gesprekken geweest met de ICG. De centrale vraag was waar de kerkelijke hulpverlening bij geschillen in de nieuwe herschikking een plek heeft gekregen. Die gesprekken hebben bij ons ertoe geleid dat we op dat punt ons rapport en zienswijze opnieuw hebben doordacht. We zijn tot de conclusie gekomen dat in het proces dat is ingezet bij het rapport VanDelden/Smouter en voortgezet in het werk van CHP er verschillende keuzes zijn gemaakt. Die keuzes hebben er uiteindelijk toe geleid dat er te weinig oog is gehouden voor een goede inbedding van de kerkelijke hulp bij geschillen. Hierbij bieden wij onze gedachten en een denkrichting aan aan de LV en GS.

Rapport Smouter/Van Delden, januari 2020

In hun rapport stellen Smouter/Van Delden dat zij voor de ICG geen afzonderlijke rol zien weggelegd. "Hun reglement leest als een vorm van advies en bemiddeling die door beide partijen op elk moment kan worden afgebroken. Dat is heel waardevol en verschillende leden van ICG staan dan ook bij SKW bekend als mediators. Maar in de fase van een geschil waarin mediation niet meer helpt past deze aanpak niet. Sterk aan de ICG-aanpak is overigens het interkerkelijke karakter ervan; wij hebben dat toegepast op de samenstelling van LCKR. Sterk vonden wij ook de focus op begeleiding van ruziënde partijen in de communicatie met elkaar en met de gemeente; wij hebben dat belegd bij de LCKA."

Het is belangrijk om te noteren dat Smouter/Van Delden in hun rapport hebben gepleit voor drie commissies: advies, onderzoek en rechtspraak. En daarbij ook dachten aan een adviescommissie die zich alleen zou richten op predikantszaken. Die commissie zou dan ook een rol krijgen bij hulp in geschillen. Ook is belangrijk te noteren dat mediation, geschilbehandeling en -begeleiding (communicatie), en ook interkerkelijk karakter van het ICG veel waardering krijgt. Overigens vragen we ons wel af of het werk van de ICG in genoemd rapport niet te smal wordt getypeerd, als er gesproken wordt over mediation. Het gaat om meer: het is vooral geschilbehandeling. Daarbij is het goed om te noteren dat de geschillen waarbij de ICG is betrokken niet alleen gaan om geschillen waarbij een predikant betrokken is, maar ook om problemen met kerkleden of kerkenraden onderling.

Rapport CHP

In ons rapport komen we tot twee commissies i.p.v. de drie die door Smouter/Van Delden worden voorgesteld. Dat betekent tegelijk dat een stukje inrichting verandert. Eigenlijk is alleen de CKO specifiek nog gericht op predikantszaken: het gaat om onderzoeken bij toelating en voortzetting van het ambt van predikant.

Advies komt te liggen bij een commissie die alle advies op kerkrechtelijk gebied als taak heeft. Bij predikantszaken en geschillen heeft deze commissie ook, zoals in de nieuwe kerkorde is vastgelegd, de taak om daarin een gedegen advies te geven.

De rol van de LCKR in de opzet van Smouter/Van Delden is er niet meer. Wel is er natuurlijk de weg van beroep: de commissie voor beroep, die alle beroepszaken behandelt. Dus breder dan predikantszaken.

Dat we deze beweging hebben gemaakt als CHP komt omdat wij – overigens ook een lijn in het rapport Smouter/Van Delden – ervan overtuigd zijn geraakt dat we hiermee een vereenvoudiging vormgeven. Niet te veel commissies betekent ook dat je meer deskundigheid op de juiste plekken kunt inzetten.

Maar nu we terugkijken is er wel de vraag gerezen of we onderweg niet wat verloren zijn. En we menen dat we inderdaad een fout hebben gemaakt. Daarvoor ons excuus. Maar dat neemt niet weg dat we het alsnog met klem onder uw aandacht willen brengen.

Kerkelijke hulp bij geschillen

Waar kunnen kerkenraden en predikanten terecht als ze met elkaar in de clinch liggen? En waar moet de hulp dan vooral aan voldoen? Natuurlijk is het waar dat kerkenraden zelfstandig zijn in welke hulp ze inroepen, maar dat neemt niet weg dat je als kerken ook de zorg voor elkaar hebt.

We pleiten voor het in standhouden van de kerkelijke hulp bij geschillen, en wel om de volgende overwegingen:

1. Het is een plicht: kerken dragen verantwoordelijkheid voor elkaar als het gaat om preventie en hulp. Van oudsher is er altijd een vorm geweest van toezicht op elkaar en hulp aan elkaar. Je bent het als kerken ook verplicht aan elkaar om elkaar te helpen. Het voert wat te ver om in dit aanvullend rapport een schets van de geschiedenis van de kerkelijke hulpverlening te geven. Maar is het wel duidelijk dat er steeds een streven was om dat zo goed mogelijk in te richten. Wij zijn ervan overtuigd geraakt dat een kerkelijke commissie zoals ICG (en in GKv-traditie de voorgangers A&B, B&B, Dienst en Recht) zijn waarde heeft bewezen.
2. Een zekere mate van onafhankelijkheid. Dat zit hem in twee dingen. Allereerst komen de leden nu uit drie kerkverbanden (straks twee). Inzetbaar zijn in het andere kerkverband bevordert de onafhankelijkheid. In de tweede plaats doen de leden hun werk, anders dan andere hulpverleners, op vrijwillige basis. Er is geen financieel belang.
3. Benoeming door de synode op basis van deskundigheid. Leden van de commissie worden benoemd op basis van aanwezige deskundigheid. En door als commissie te overleggen gebruiken ze ook elkaars deskundigheid en ontwikkelen die ook verder.
4. Kerkelijke legitimatie. De leden worden door de kerken benoemd en treden ook namens de kerken op. Dat helpt om je positie als helper goed in te nemen. Omdat het ook kwetsbaar werk is is een zo'n kerkelijke opdracht helpend.
5. Tot slot: werken in opdracht van de kerken brengt ook met zich mee dat de commissie verantwoording aflegt van zijn werk en dat de gezamenlijke kerken toezicht houdt.

Kortom: kerkelijk hulp bij geschillen behoort er te zijn, allereerst omdat we als kerken die verantwoordelijkheid hebben. En het heeft zijn waarde: onafhankelijk, interkerkelijk, deskundig en het geeft de helpers legitimiteit.

En andere helpers dan? Is dat niet voldoende?

Er zijn natuurlijk veel instanties en personen die goed kunnen helpen. Wij twijfelen geen moment aan deskundigheid en goede inzet van anderen. Tegelijk is het goed om de verschillen in het oog te houden. Daarom een paar opmerking, allereerst over de nieuwe CKA en daarna kort over het SKW en Kerkpunt. Beide laatstgenoemde instanties zijn van de kerken en bieden veel goeds aan de kerken, ook op het gebied van hulp en preventie.

Het CKA zoals in ons eerste rapport wordt voorgesteld is een brede commissie die als vraagbaak op het terrein van het kerkrecht functioneert. Deze commissie heeft ook als taak om in situaties waarin de kerkorde dat voorschrijft advies te geven: bij tijdelijke ordemaatregelen en bij ontheffing en afzetting van predikanten. Om die rol goed in te vullen is het niet wijs om ook geschilbemiddeling bij deze commissie te beleggen. Geschilbemiddeling heeft als doel om het geschil zo klein mogelijk te houden en wellicht ook eerder op te lossen dan dat er maatregelen zoals beëindiging van de verbinding van gemeente en predikant. Die bemiddeling moet je niet in handen leggen van een instantie die in later instantie met een zekere beoordeling moet komen als ze advies moet geven.

Het SKW is een vereniging van kerken. Kerkenraden zijn lid van het SKW. Predikanten zijn geen lid. Wel doet het SKW veel goed werk als het gaat om contracten en ziekte. Maar het SKW blijft wel de instantie aan de kant van de kerkenraad. Bij conflicten tussen een kerkenraad en predikant is het SKW dus niet de instantie die hulp moet verlenen.

Het Kerkpunt biedt veel op het gebied van gemeenteopbouw, gemeentebegeleiding, leidinggeven. Ook is er een ondersteuningsaanbod voor predikanten. Maar er is duidelijk geen aanbod voor geschilbegeleiding.

Het is naar ons idee wijs om in het complete kerkelijke aanbod van hulp de verschillende rollen goed te onderscheiden en ook daarbij rolvastheid van elkaar te vragen. Daarom pleiten we voor een kerkelijke commissie voor hulp bij geschillen. We kunnen ons voorstellen dat de GS/LV in gesprek met de Christelijk Gereformeerde Kerken proberen het ICG voort te zetten. De ICG is er namelijk gekomen vanuit de samenwerking tussen de drie kerken (CGK, NGK en GKv) en de afspraken die samen gemaakt zijn. In ieder geval kunnen onze kerken niet van één kant de commissie opheffen.

16 november 2022

Commissie Herstructurering Predikantszaken

Arjan van Leeuwen

Roelof Tigelaar